

შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ქრისტიანული კულტურის კვლევის ცენტრი

ჩვენი სულიერების ბაღავარი

შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ქრისტიანული კულტურის კვლევის ცენტრი
SHOTA RUSTAVELI STATE UNIVERSITY
THE RESEARCH CENTER FOR CHRISTIAN CULTURE

ჩვენი სულიერების ბალავარი
საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები

THE FUNDAMENTALS OF OUR SPIRITUALITY
Materials of the International - Scientific Conference

III

გამომცემლობა „უნივერსალი“
თბილისი 2011

გურამ ყიფიანი, შოთა მამულაქი

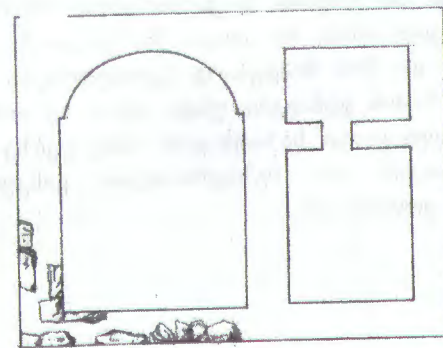
შაფუეთის საეკლესიო ნაგებობანი (საზვირეთის ეკლესია)

საზვირეთის ეკლესია მდებარეობს კარჩხლის წყალგამყოფი მთების თხემზე არსებულ მოვაკებულ ტერიტორიაზე, რომელსაც ადგილობრივი მოსახლეობა საზვირეთის ვაკეს ანუ „ღუსს“ უწოდებენ. მას ქილისე სერსაც ეძახიან. ქედის სამხრეთი ფერდობიდან სათავეს იღებს ბაზვირეთის, ხოლო გადაღმა მხრიდან კარჩხლის, ჩიხორის(ბასილათწყლის) თუ ახრანთხევის წყლები. სწორედ აქ შავშეთისწყლის ხეობისაკენ მიმართული ექსპოზიციის დასაწყისში, არსებულ მოვაკებებსა თუ ფერდობებზეა თავმოყრილი ახლომდებარე ხეობების სხვადასხვა სოფლების საზაფხულო იაღალები. საზვირეთის მოვაკებული ტერიტორია (ღუსი) ერთ-ერთი ყველაზე მაღალი ადგილია ქედზე. იგი ზღვის დონიდან 2353 მეტრზე მდებარეობს. აქედან კარგად ჩანს მთლიანი შავშეთის ქვაბული თუ იმიერხევე-შავშეთისწყლის აუზის ცალკეული ხეობები სოფლებითურთ, სათავეებიდან მოკიდებული თითქმის ჭოროხ-შავშეთისწყლის ხერთვისამდემამ ტერიტორიას ამავე დროს პქონდა მეტად მნიშვნელოვანი სტრატეგიული მდებარეობა. აქ გადიოდა სხვადასხვა მიმართულებით გამავალი გზებიც.

ეკლესია საზვირეთის მთის მოვაკებული ტერიტორიის ყველაზე ღამაზ და შემადგენელ ადგილზეა აგებული. იგი დროთა განმავლობაში დანგრეულა. მიუხედავად ამისა აქაიქ ჩანს პერანგ შემოცლილი კედლების თუ შედარებით კარგად დაცული ცოკოლის ნაშთები. ნაგებობის არქიტექტურაზე მეტნაკლებად სრული წარმოდგენის შექმნა შეიძლება. ტერიტორიის დათვალიერებით ნათელი გახდა, რომ განძის მაძიებელ ე.წ. „მოხალისე არქეოლოგებს“ საკმაო კვალი დაუმჩნევიათ მისთვის. ნათხარი ჩანდა ეკლესიის შიდა და გარე-ჩრდილოეთი, ნაწილობრივ აღმოსავლეთი სექტორები. ასევე დროთა განმავლობაში ეკლესიისათვის, როგორც შიგნით, ისე გარეთ შემოუცლიათ პერანგების ქვები. ისინი ადგილობრივ მოსახლეობას

გამოუყენებიათ სხვადასხვა დანიშნულების ნაგებობათა მშენებლობისათვის.

ეკლესიის გეგმა მთლიანად კვადრატს მიახლოებულ სწორკუთხედშია ჩაწერილი. მისი სიგრძე ზუსტად 10 მეტრია. სიგანე მინაშენის ჩათვლით კი-10,30 მ-ი. ეკლესია დარბაზული ტიპისაა, საკმაოდ დრმა ნახევარწრიული აფსიდით და სამხრეთის მინაშენით და კარიბჭით. მინაშენის სამხრეთ-აღმოსავლეთი სათავეს კვადრატს მიახლოებული სწორკუთხედი, ხოლო სამხრეთ-დასავლეთისა - აღმოსავლეთიდან დასავლეთისაკენ მიმართული გრძივი სწორკუთხედი. კედლების სიგანე საშუალოდ 1 მეტრია. ნაგებობის ცოკოლი, რომელიც შედარებით კარგადაა დაცული, კირქვის დამუშავებული ან ნაწილობრივ დამუშავებული საკმაოდ მოზრდილი ქვებითაა შემოსილი. რაც შეეხება ეკლესიის კედლებს, შემორჩენილი ნაშთების მიხედვით ჩანს, რომ პერანგები შედარებით ფაქიზად დამუშავებული კირქვის კვადრატით ყოფილა შემოსილი. ერთი მეტრის სიმაღლემდეა შემორჩენილი საკურთხეველის აფსიდის ჩრდილო-აღმოსავლეთი მხარე და მინაშენის სამხრეთ-აღმოსავლეთი სათავეს შიდა ნაწილიც. აქაც კედლები შედარებით კარგად დამუშავებული კირქვისაგანაა შედგენილი.

ნაგებობა საგრძნობლადაა გადახრილი ჩრდილოეთისაკენ. მისი სრულყოფილი გაწმენდის გარეშე შეუძლებელი ხდება დაზუსტდეს, თუ საიდან ჰქონდა მას კარის ღიობი. თუ გავითვალისწინებთ ამ ტიპის ეკლესიების უმრავლესობას, არაა გამოირიცხული მასაც ცენტრალური შესასვლელი სამხრეთით ან კიდევ დასავლეთით ჰქონოდა. ნაგებობა დაახლოებით XI ს-ით შეიძლება დათარიღდეს.

საყურადღებოა ისიც, რომ ძველის გარშემო არავითარი დასახლების კვალი არ შეინიშნება და ბუნებრივი პირობების გამო იგი არცაა მოსალოდნელი. ვისთვის უნდა ყოფილიყო 2353 მეტრის სიმაღლეზე, ალპურ ზონაში, აგებული საზვიარის ეკლესია? ეს ტერიტორია თავისი ადგილმდებარეობითა და ბუნებრივი რესურსებით ქმნიდა მეტად ხელსაყრელ პირობებს მესაქონლეობის განვითარებისათვის. ზაფხულობით ეს დიდებული არემარე აქაურობის საუკეთესო ადგილად იქცევა ხოლმე. მას საარსებო მნიშვნელობა ჰქონდა და აქვს ახლომდებარე მხარეების მეურნეობისათვის. ეს ადგილი ამავე დროს, წარმოადგენდა სხვადასხვა მიმართულებით გამავალი ტრასების გზაჯვარედინსაც. საზვიარის დუზს სამხრეთ-დასავლეთით ლეკობნისერი, ხოლო ჩრდილო-აღმოსავლეთით საბუზარა სერის საკმაოდ მაღალი მთები იცავდა. მთისა და ბარის დამაკავშირებელ მთავარ გზებზე იდგა უსტამისის (წეფთის) და ხევწრულის ციხეებიც. ისინი ცხადია ახორციელებდნენ კონტროლს აქ გამავალ გზებზეც და ბუნებრივია ამ გზებით დაკავშირებულ მხარეებზეც. თუ გავითვალისწინებთ იმას, რა დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა საზვიარის ვაკესა და მის მიმდებარე ტერიტორიებს აქაური მოსახლეობისთვის, მაშინ გასაგები უნდა იყოს აქ არსებული ეკლესიის დანიშნულებაც-იგი საზაფხულო იაღაღებზე ამოსული მოსახლეობისათვის და მგზავრთათვის განკუთვნილი ღვთის სახლი უნდა ყოფილიყო.

Guram Kipiani, Shota Mamuladze

Church Buildings in Shavsheti (Sazgireti Church)

Summary

The church is situated on the top of the Karchkhli mountains, 2 353 m above sea level. It is destroyed almost to the foundation level. It is a hall-type building with quite deep semicircular apse, southern additional building and a gate.

This location represented a junction for the roads leading in various directions. It must have been a God's house for the population coming here for summer pastures as well as for travelers.

The church can be dated to XI century.